

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1146574/6

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שפירא

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד רז משגב)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ טו"ר אלעד זמיר ועו"ד שי שפירא)

הנדון: ערעור המוגש בסמיכות לפתיחת שנת הלימודים על החלטה בנוגע לשיבוצו של קטין בחינוך המיוחד

פסק דין

לפנינו ערעור על החלטת בית הדין האזורי מכ"ב באייר התשפ"א (4.5.21) בעניין מקום לימודיו של הקטין, [אלמוני], בנם של הצדדים בשנת הלימודים התשפ"ב. לפנינו גם תשובתה של המשיבה לערעור.

לאחר עיון בערעור, בתשובה ובחומר שבתיק בית דין קמא הגעתי למסקנה כי דין הערעור להידחות על הסף.

תחילה נאמר כי הערעור שהוגש בכ"ט בסיוון (9.6) הוגש למעלה משלושים יום לאחר מתן ההחלטה האמורה, ומשכך מן הדין היה לדחותו מטעם זה בלבד. אם לא די בכך נציין כי למעשה ההחלטה בעניין התקבלה כבר חמישה עשר יום קודם לכן, בז' באייר (19.4), אלא שהמערער ביקש מבית הדין לשנות את החלטתו ובקשתו נדחתה.

מדובר אפוא למעשה בערעור על ההחלטה מד' באייר (19.4) שהוגש שלושה שבועות לאחר תום המועד שעד אליו אפשר היה לערער עליה – לא באיחור של ימים ספורים כפי שהוא ביחס להחלטה שמכ"ב באייר (4.5), אם כי חשוב להעיר כי גם איחור של ימים ספורים – איחור הוא. (למעשה בהיבט המהותי הבקשה לשינוי ההחלטה היא בקשה לסתירת הדין שהיה עליה להסתמך על עילות המאפשרות את סתירת הדין, ואומנם הטענה שנטענה בה כי האב, מערער דנן, הגיב לבקשת האם קודם להחלטה ותגובתו לא נקלטה משום מה במחשבי בית הדין – אפשר שעולה היא כדי טענה לסתירת הדין בגין עובדות או טענות שלא היו לפני בית הדין בעת שנתן את החלטתו הראשונה. מכל מקום משנדחתה בקשה כזו ערעור על דחייתה צריך לכאורה לעסוק גם הוא בהיבטיה של סתירת הדין היינו לטעון ולנמק מדוע שגה בית הדין, לדעת המערער, בהחלטה שלא לסתור את הדין. ולא כך הוא בערעור שלפנינו.)

ועם זאת נאמר: בית הדין רשאי להרשות ערעור לאחר המועד לאחר ששמע את עמדת כל הצדדים בסוגיה זו. ויוער כי לו סברנו לנהוג כך היינו צריכים עתה להורות למערער לנמק מדוע נעשה כן ולמשיבה – להשיב לדבריו, שכן איש מהם לא אמר דבר וחצי דבר בעניין זה עד עתה. מכל מקום בבוא בית הדין לשקול אם להתיר ערעור לאחר המועד עליו לשקול, בדומה לשיקולי מאזן הנוחות שבמתן רשות ערעור כשאינן מדובר בערעור בזכות או במתן צו עיכוב ביצוע, שיקולים של סיכויי הערעור ושל הנזק והתועלת האפשריים לכאן או לכאן.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בעניינינו למועד הגשת הערעור יש משמעות נוספת מלבד ההיבט הנוהלי של תקנות הדיון המתירות ערעור רק בתוך שלושים יום: מדובר כאמור בשאלה של רישום למסגרת לימודית לשנת הלימודים הבאה האמורה להתחיל בעוד כארבעים יום בלבד.

גם לו החלטנו לשמוע את הערעור ספק גדול אם היינו מספיקים לקיים בו דיון, ועל אחת כמה וכמה להכריע, מבעוד מועד. כך אף לולי הצורך לאפשר לצדדים לטעון לעניין שמיעת הערעור לאחר המועד, כמתחייב מתקנות הדיון וכאמור, ובמשנה תוקף משקיים צורך כזה. וכל זאת אף לולי עמדנו בפתחה של פגרה, קל וחומר בעומדנו בפתחה.

תוצאת האמור היא כי גם אם יתקבל הערעור יהיה זה רק לאחר שהקטין יחל ללמוד במסגרת שנקבעה. ומשכך יהיה הרי שתוצר אופרטיבי, היינו קביעה בדבר העברתו למקום לימודים אחר, יצריך שיקול נוסף, ואולי חוות דעת מקצועית נוספת, בדבר הנזק האפשרי מהעברה תוך כדי שנת הלימודים, בהיבט הלימודי, בהיבט החברתי ובהיבט הנפשי.

כך בנוגע לכל קטין ועל אחת כמה וכמה בנוגע לקטין שגם כך סובל לכאורה מקשיים – בין שהוא נזקק לחינוך מיוחד, כטענת האם הנתמכת לכאורה בחוות הדעת מן העבר, ובין שקשייו אינם מגיעים לכדי כך, כעמדתו של האב – ושיש מקום לשער כי סובל גם רגשית מן הפירוד שבין הוריו, מהמתח והמאבק שביניהם הנמשך בעצימות גבוהה ומהטלטלות ביניהם, לרבות אלה הנובעות מ"חטיפתו" כהגדרת האם ומהשינוי בפועל בהסדרי השהות שבעניינם הוגש לפנינו ערעור אחר – וגם זאת בין שאכן הפר האב את ההסדרים ברגל גסה ועשה דין לעצמו, תוך שהוא נתלה בתואנת שווא של סירוב הקטין לחזור לאימו, כטענתה, ובין שאכן הקטין הוא המסרב לחזור לאימו והחזרתו אליה כעת תסב לו נזק ושאכן האב חסר אונים בעניין זה.

לאידך גיסא, הסבירות כי ייקבע בסופו של יום כי הקטין יינזק אם ילמד במסגרת שנקבעה ולא כרצון האב – אינה גבוהה לכאורה. קטין הנזקק לחינוך מיוחד ושלא יזכה בו עשוי אכן להינזק קשות, לעומת זאת במקרה ההפוך – וודאי כשמדובר בקטין שככל הנראה אין חולק כי סובל הוא מקשיים מסוימים (שאפשר בהחלט גם כי התנהלות ההורים "תורמת" להם...) ושבעבר הומלץ כי ילמד במסגרת החינוך המיוחד והוא אכן למד בו עד עתה – קשה לשער כי ייקבע כי ייגרם נזק משמעותי. כך גם בנוגע לטענה שהעלה האב לנזק תדמייתי: מדובר בקטין בגיל הרך שאם לא יהיה מי שיסב את אוזנו בדבר המשמעות של לימודיו במסגרת זו ולא ברגילה, ספק גדול אם ידע זאת לבדו, וכל שנדרש מההורים בהקשר זה הוא שלא לסב את אוזנו כאמור (בתקווה שאיש מהם לא ימצא לנכון לנהוג אחרת משיקולים שונים שיהיו חשובים בעיניו יותר מטובתו של הילד). ולא זו אף זו: מדובר כאמור בקטין שעד כה כבר למד במסגרת החינוך המיוחד, ושם כפי שהאב סבור אינו נזקק לכך – יוכל השינוי להיעשות גם בעתיד, וקשה לראות איך דווקא שנת הלימודים הנוכחית היא שתגרום לנזק התדמייתי כטענת האב, ולא כל שכן שקשה לראות איך נזק זה ייווצר אם הקטין ימשיך את לימודיו במסגרת האמורה לאורך כל השנה – לעומת האפשרות שלאחר תחילת השנה יעבור למוסד לימודי אחר.

משכך, אף לו הוגש הערעור במועד היו סיכויי הלכאוריים דלים, וודאי שאין לו מקום משהוגש לאחר המועד.

זאת ועוד, לגופו של עניין אין בטענותיו של המערער כמעט מאומה:

המערער טוען כי האבחון וההמלצות בנוגע להפניית בקטין לחינוך המיוחד אינם עדכניים, כי בית הדין אינו מוסמך לקבוע בנוגע להפניית קטין לחינוך המיוחד והאמונים על כך הם הגורמים המקצועיים במשרד החינוך וכי הללו לא החליטו כך בנוגע לשנת הלימודים הבאה ואף לא מצאו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לנכון לכנס ועדה לדון בכך בנוגע לקטין, ומכאן כי אין הם סבורים כי הקטין נזקק לחינוך מיוחד בשנה הבאה.

ברם אבחון מקצועי שנעשה לפני שנה אומנם אינו בהכרח עדכני, אולם הדעת נותנת כי הטוען שהמצב השתנה לטובה הוא שנדרש לבסס את טיעונו על ממצאים ולא המבקש להעמיד דבר על חזקתו.

אם איכינוסה של ועדה מורה על כי גורמי המקצוע סבורים כי אין הקטין זקוק עוד לחינוך מיוחד או להפך, כי משקבעו כי זקוק הוא לו שוב אינם צריכים לאשרר קביעה זו בכל שנה מחדש אלא אם תהיה אינדיקציה לשינוי – איננו יודעים, אך לעת עתה פטורים אנו גם מלברר זאת דווקא בשל טענת הסמכות שהעלה האב:

אין ספק ואין חולק כי סמכותו של בית הדין היא במישור שבין ההורים ולא במישור שבינם לבין משרד החינוך וגורמי המקצוע שבו, וברי כי אם הללו יסברו כי אין צידוק לשיבוצו של הקטין בחינוך המיוחד – לא ישובץ בו הקטין גם אם שני ההורים כאחד ירצו בכך ואף אם יקבל רצונם גושפנקה של בית הדין הרבני.

משכך: ממה נפשך?

אם גורמי המקצוע סבורים כי הקטין אינו זכאי להתחנך בחינוך המיוחד – אין משמעות מעשית להחלטה המעורערת ואין צורך להשחית את זמננו ואת זמנם של הצדדים בדיון סרק בערעור על החלטה שבכל מקרה לא תישם משום שאין גורמי המקצוע שבמשרד החינוך כפופים לה.

ואם הללו סבורים, למרות איכינוס הוועדה, כי הקטין עודו בחזקת זקוק וזכאי לחינוך מיוחד – ניטל היסוד שעליו נבנתה טענתו של האב.

אכן גם אם הקטין זכאי לחינוך מיוחד יכולים ההורים לבחור באפשרות של שילוב בחינוך הרגיל, וככל שחלוקים הם בדעותיהם בעניין זה יש מקום להכרעה של בית הדין בעניין ועל הכרעה כזו אפשר לערער, אולם טענות הערעור שלפנינו אינן טענות לגופה של הכרעה כזו אלא הטענות דלעיל בנוגע לאי-עדכניותה של ההמלצה ולחוסר הסמכות של בית הדין להורות למשרד החינוך וכו' – שאותן יש לדחות (ועליהן נוספה הטענה בדבר הנזק התדמיתי וכו' שאף היא נדחתה לעיל). גם מטעם זה יש לדחות את הערעור לגופו.

אי אפשר גם שלא להעלות את החשש כי כל הערעור כולו הוא בבחינת "שלא לשמה", בנסיבות אלה, ולא נועד אלא לשמש כלי במלחמה שבין ההורים הנעשית לצערנו גם על גבם של הילדים (אמירה שכשלעצמה דומני, על יסוד החומר שבתיק ובתיקים האחרים, כי שני ההורים יסמכו עליה את ידיהם אלא שכל אחד מהם ייחס התנהלות זו לחברו, ולא מן הנמנע ששניהם יהיו צודקים בכך). מועד תחילת שנת הלימודים לא נודע היום בהפתעה, ולו דאג האב בכנות לטובת הקטין בלבד מצופה היה כי יגיש את ערעורו מייד לאחר ההחלטה ולא באיחור שכאמור, מלבד הסטייה מהתקנות, יש בו גם משום סיכול האפשרות לקבלת החלטה כזו שמבקש האב עצמו מבלי שתהיה זו כרוכה בפגיעה בקטין בדרך של העברתו ממוסד לימודים אחד לאחר בעיצומה של שנת הלימודים.

אלא שמכל מקום אי אפשר לקבוע מסמרות באפשרות זו בנוגע למניעי הערעור. על כן, ורק משום כך, אין מקום להשית על האב הוצאות משפט בגין הגשת ערעור זה.

סוף דבר,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הערעור נדחה על הסף הן מטעמים ניהוליים, בשל הגשתו לאחר המועד, והן מטעמים הנוגעים לגופו של עניין ולגופן של טענות.

ההחלטה מותרת בפרסום בכפוף להשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים ושל הקטין.

ניתן ביום י"א באב התשפ"א (20.7.2021).

הרב שלמה שפירא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה